

עניינים תוכן

מבוא	2
פרק ראשון : חינוך סביבתי	3
פרק שני : עמדות תלמידים כלפי איכות הסביבה	5
פרק שלישי : יעילות חינוך סביבתי עבור תלמידי כיתות ח'	8
סיכום	11
ביבליוגרפיה	13

מבוא

חינוך סביבתי הוא למעשה כל מעשה חינוכי אשר שואף להקנות ידע על הסביבה הפיזית והאנושית- חברתית. המטרה של החינוך הסביבתי הוא לקדם אכפתיות וכבוד לסביבה, ראשית בשל הפן התיאורטי ולאחר מכן גם בפעולות של הלומדים. המושג הופיע לראשונה בשנות השישים והוא יצר את הקשר ההכרחי בין ההידרדרות של מצב הסביבה ובין האחריות של בני האדם על הסביבה שבה הם גרים. בשנות השבעים נוסחו לראשונה הגדרות מחייבות לחינוך סביבתי אשר כללו רכישת ידע על הסביבה, פיתוח מיומנות ופיתוח עמדות חיוביות כלפי שמירת הסביבה (טל, פלד ואברמוביץ, 2010).

מחקרים מראים, כפי שנראה במהלך העבודה, כי כאשר בני אדם, ובעיקר צעירים, מפתחים עמדות חיוביות כלפי דבר מסוים הם לרוב מגבים זאת לאחר מכן גם בפעולה (טל, פלד ואברמוביץ, 2010). אם בני אדם מתפתחים עמדה חיובית כלפי החינוך הסביבתי אז הם למעשה גם מראים נכונות לפעול למען שיפור מצב הסביבה. למרות החשיבות של השמירה על הסביבה, חלקים רבים באוכלוסייה העולמית לא מגלים עמדות חיוביות כלפי החינוך הסביבתי או שהם מגלים אדישות כלפי הצורך לשמירה על הסביבה (Magdoff & Foster, 2011). אם כן, כדי להביא לשינוי של המודעות לסביבה ושמירה על הסביבה יש לשנות את העמדות השליליות של חלקים מן האוכלוסייה לגבי החינוך הסביבתי.

אם ברצוננו לערוך שינוי בתפיסה ובעמדה, ככל שגיל האנשים בהם אנו רוצים לבצע את שינוי התפיסה, הוא נמוך יותר כך יש סיכוי גדול יותר לשינוי העמדה (Gratiela & Saracli, 2019). עבודה זו תבקש לבחון את השאלה איך משפיע החינוך הסביבתי על ההתנהגות ועל העמדות של תלמידי כיתות ח' כלפי איכות הסביבה. האם ביכולת של החינוך הסביבתי ליצור תמורה של ממש בעמדות של תלמידי כיתות ח' או שמא למידה זו היא בעיקר למידה אינפורמטיבית ולא כזו אשר מסוגלת לשנות את ההתנהגות ואת העמדות של התלמידים בגילאים אלו. שאלת המחקר של העבודה תהיה:

כיצד משפיע החינוך הסביבתי על ההתנהגות ועל העמדות של תלמידי כיתות ח' כלפי איכות הסביבה?

חשיבות המחקר היא בכך שעלינו למצוא דרך שתוכל לשנות את היחס של החברה לסביבה שבה אנו חיים. במצב הנוכחי, בו אנו סובלים ממשבר אנרגיה בדמות ההתחממות הגלובלית, חשוב מאוד ליצור שינוי תודעתי אשר יוכל להביא לשינוי מעשי של בני האדם. אם נוכל ליצור את השינוי הזה כבר בגילאים צעירים, כמו כיתות ח', אז נוכל לשנות את התפיסה של החברה כולה בעתיד כלפי הסביבה הן מן הבחינה התיאורטית והן מן הבחינה המעשית.

על מנת לענות על שאלת המחקר הפרק הראשון של העבודה יעסוק בחינוך הסביבתי באופן כללי. פרק זה יתאר את החינוך הסביבתי כפי שהוא תואר במחקר ויפרט את הרקע ואת המרכיבים של החינוך הסביבתי, כפי שהוא אמור לבוא לידי ביטוי בשינוי התודעה של הדור הצעיר. הפרק השני של העבודה יעסוק באופן כללי יותר בשינוי עמדות בקרב צעירים. הפרק יעסוק גם בשינוי עמדות בקרב צעירים בנושאי הסביבה, כדי לבחון כיצד צעירים אלו משנים את התודעה שלהם והאם הדבר כלל אפשרי באמצעות למידה אינפורמטיבית בגילאים שונים ובשכבות גיל שונות המטרה של פרק זה היא לתאר את התופעה אשר עומדת במרכז עבודה זו באופן כללי יותר.

הפרק השלישי של העבודה יעסוק בעמדות התלמידים בכיתות ח באופן נקודתי יותר. תחילה הוא יסקור דעות חוקרים באופן תיאורטי, יסקור גם את ההמלצות של ארגון ה-North American Association for Environmental Education שמבקש ליצור סטנדרט למידה אחיד עבור תלמידי כיתות ח', ולבסוף יתאר מחקרים אמפיריים אשר בחנו את שאלת המחקר של עבודה זו באופן מעשי. בחלק האחרון של העבודה אסכם את העבודה ואענה על שאלת המחקר באופן ישיר.

פרק ראשון: חינוך סביבתי

חינוך סביבתי הוא שם כולל לתפיסה אשר מאמינה כי יש ללמד אודות תפקודי הסביבה הטבעית ועקרונות הקיימות, מתוך התפיסה הכללית אשר רואה את האדם בתור חלק בלתי נפרד מן המערכת האקולוגית. בעשורים האחרונים העולם חווה משברים סביבתיים אשר מגברים את הפגיעה בכדור הארץ על ידי בני אדם. משום כך החלה לגדול המודעות כלפי החינוך הסביבתי הדרוש כדי לשנות התפיסה של בני האדם (דוניץ ופלד, 2004). היוזמות הראשונות אשר העלו את המודעות של הצורך בשמירה על הסביבה, עסקו בעיקר בכך בסכנה של הכחדת מינים בעולם (Stohr, 2013).

אחת המטרות העיקריות של החינוך הסביבתי הוא ליצור למידה ותובנה עמוקה בנוגע לקיימות של הסביבה. קיימות היא היכולת להמשיך ולקיים מצב אקולוגי לאורך זמן. מערכות סביבתיות מספקות שירותים חיוניים לבני אדם ובעלי חיים אחרים. כאשר מערכת אקולוגית נפגעת, בשל הפעילות של האדם, אז בסופו של דבר כל בני האדם ובעלי החיים אשר נמצאים בכדור הארץ עשויים להיפגע. החינוך הסביבתי מבקש לצעוד לקראת קיימות מבחינת תודעת האנשים ולהביא לכך שבני אדם יבקש לנהל את הסביבה בצורה טובה יותר (Magdoff & Foster, 2011).

החינוך הסביבתי מייצג את השאיפה של ארגוני חינוך שונים לשנות את המדיניות הציבורית בסוגיות סביבתיות על ידי החדרה של תכנים העוסקים בנושאים של איכות הסביבה ושמירה על איכות הסביבה. המטרה כאן היא לשנות את התפיסה של בני האדם ולא להורות להם כיצד עליהם לפעול כדי לשמור על הסביבה (דוניץ ופלד, 2004). אחת מן המטרות הבולטות של החינוך הסביבתי הוא להקטין את המדד לביקוש של מערכות אקולוגיות על ידי בני אדם. כלומר האדם אשר לוקח שטחי אדמה ומים כדי לספק את הצרכים שלו, עשוי לפגוע בסביבה ובעלי החיים אשר נמצאים בסביבה.